

Vlatka Lemić

Hrvatski državni arhiv
vlemic@arhiv.hr

Pregledni članak
(primljeno 27. rujna 2018.)
UDK 070.433(091)
(497.562Lika)«1962/2006«

IZVORI ZA POVIJEST LIKE U ZBIRCI

VJESNIKOVE NOVINSKE DOKUMENTACIJE

Vjesnikova novinska dokumentacija, hemeroteka ili tzv. »novinarski arhiv«, zbirka je od više od 6100 registratora s člancima iz novina, tjednika i časopisa objavljivanih u tiskovinama na području Jugoslavije i Hrvatske od 1962. do 2006. Nastala je i oblikovana radom Vjesnikovih dokumentalista i novinara, a od 2013. čuva se u Hrvatskom državnom arhivu. U radu se na primjeru Like prikazuje sadržaj i mogućnosti istraživanja ovog informacijskog izvora, kao jedinstvene dokumentacijske cjeline i svjedočanstva društva i vremena koje dokumentira.

Ključne riječi: Vjesnikova novinska dokumentacija, hemeroteka, Lika, razdoblje 1962. – 2006.

O zbirci Vjesnikove novinske dokumentacije

Zbirke tiskovina ili hemeroteke, tj. »izresci iz tekućih novina, časopisa ili koje druge tiskane građe, o određenim, unaprijed utvrđenim temama ili predmetima, obično složeni prema abecednom ili kronološkom slijedu natuknica«¹, nisu rijetke u arhivskim fondovima jer ustanove i pojedinci često tako dodatno dokumentiraju svoje aktivnosti. Također ih često sakupljaju i informacijske ustanove koje ih obično koriste kao brz izvor informacija i za dopunu podataka, osobito o aktualnim temama i događajima.²

1 Hemeroteka. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=24926>

2 Isto.ć

Vjesnikova novinska dokumentacija, hemeroteka, a često u medijima nazivana »novinarskim arhivom« ili »VND«, predstavlja jedinstvenu zbirku tiskovina i novinskih isječaka iz tiskovina koje su izlazile na području Jugoslavije i Hrvatske, a koje su više od pola stoljeća prikupljale i obrađivale dokumentacijske službe Novinske izdavačke i štamparske kuće Vjesnik. Nastala je 1964. za potrebe svih tadašnjih izdanja NIŠPRO-a Vjesnik i drugih medija u Hrvatskoj te su u nju pri osnutku uvršteni i arhivi ratnih i predratnih redakcija, uglavnom kao zbirke kompleta: Novosti, (tadašnjeg) Jutarnjeg lista, Hrvatskog naroda i drugih novina³ i do 2007. djelovala je kao jedina javna novinska dokumentacija u Hrvatskoj.⁴ U pretvorbenim i tranzicijskim procesima nakon 1991. Vjesnikova dokumentacija pripala je poduzeću Vjesnik d.d., a 2006. ju je, s 14 dokumentalista preuzela Hrvatska izvještajna novinska agencija (Hina). U Vjesniku d.d. 2004. započela je njezina digitalizacija, nastavljena kasnije i u Hini⁵ u okviru projekta VND online⁶ koja se zbog njezina opsega pokazala zahtjevnom i do danas nije realizirana.

Na poticaj Ministarstva kulture Vjesnikova novinska dokumentacija u posjedu Hine 2013. proglašena je kulturnim dobrom i upisana u Registar kulturnih dobara RH. U lipnju te godine hemeroteka Vjesnikove novinske dokumentacije, njoj pripadajuća kartoteka, uvezani kompleti novina i časopisa te zbirka knjižnične građe nekadašnje izdavačke kuće Vjesnik, kojima je Hina bila imatelj, sa šest djelatnika koji su radili na posebnom projektu digitalizacije i dokumentalističke obrade ove zbirke, preuzeti su u Hrvatski državni arhiv (HDA). Količina preuzetoga gradiva procijenjena je na oko

- 3 GRČAR, IVICA. 2006. Vjesnik daruje novinsku dokumentaciju Državnom arhivu. *Lider* (6. veljače 2006.): <https://lider.media/arhiva/1297/>
- 4 GRČAR, IVICA, Otvorite i »novinarski arhiv« (bivšu VND), Autograf.hr (4. travnja 2017.): <http://www.autograf.hr/otvorite-i-novinarski-arhiv-bivsu-vnd/>
- 5 PITEŠA, ADRIJANA. Kronologija slučaja: Vjesnikova arhiva. Kako je stvarana i zamalo uništena grandiozna zbirka novinskih članaka i fotografija. *Jutarnji list* (8. lipnja 2013.): <https://www.jutarnji.hr/vijesti/vjesnikova-arhiva-kako-je-stvarana-i-zamalo-unistena-grandiozna-zbirka-novinskih-clanaka-i-fotografija/1151672/>
- 6 HODONJ, ŽELJKO; ŽAJA, LANA. 2007. Mediji i demokracija, baza podataka, dubinsko pretraživanje, izravni pristup – digitalizacija novinskog arhiva i organizacija znanja u bazu podataka. // INFUTURE2007 Digital Information and Heritage / SELJAN, SANJA; STANČIĆ, HRVOJE (ur.). Zagreb: Odsjek za informacijske znanosti, 227–242

6609 registratora u konvencionalnom obliku, od kojih je petstotinjak bilo digitalizirano.

Kako su u HDA-u planirana i buduća preuzimanja drugih cjelina gradiva Novinske izdavačke i štamparske kuće Vjesnik, u prvom redu zbirke fotografija lista Vjesnik i Vjesnikove baze podataka, tj. digitaliziranih sadržaja, u Arhivu je formiran novi fond HR-HDA-2031 Vjesnik, u kojem bi se objedinilo preuzeto gradivo i nove akvizicije ovoga stvaratelja.

Fond Vjesnika u HDA-u trenutno čine dokumentacijske zbirke koje se sastoje od triju serija: novinske dokumentacije, fotodokumentacije i baze podataka. Serija fotodokumentacije sastoji se od gradiva »Fototeke redakcije lista Vjesnik« koju je HDA preuzeo od tvrtke Narodne novine - Press d.o.o. 2012., nesređenog i dijelom mehanički oštećenog, u procijenjenoj količini od 500.000 fotografija izvorno raspoređenih u 32 metalna ormara s ukupno 128 ladica, 145 registratora i 24 kartonske kutije.⁷ Vjesnikova internetska arhiva u PDF-u nastala 1998., kao i tekstovi i fotografije koji se na istom serveru čuvaju od 1996., također su preuzeti u Arhivu.

Serija novinske dokumentacije, tj. hemeroteka, sastoji se od isječaka članaka iz novina, tjednika i časopisa objavljivanih u tiskovinama na području Jugoslavije i Hrvatske od 1962. do 2006. koje su prikupljale posebne službe Novinske izdavačke i štamparske kuće Vjesnik i sadržava oko 580 d/m gradiva složenih u 6105 registratora i 26 ladica (kartoteka).⁸

Zbirka je nastala i osnovno je sređena u Vjesniku. Novinski isječki sustavno su se počeli prikupljati početkom 60-ih godina 20. stoljeća i raspoređivani su u 15 osnovnih tematskih cjelina. Unutar svakog od tih područja formirane su veće ili manje tematske podcjeline, u kojima su isječki odloženi uglavnom prema kronološkom redoslijedu. Na isječcima na kojima nema datuma i/ili naziva novina, pečatom je otisnut datum objavljivanja i naziv

7 O sređivanju Vjesnikove fotodokumentacije 29. siječnja 2014. djelatnici Fotolaboratija HDA u Arhivu održali su stručno izlaganje u sklopu Arhivske info srijede, kada su izneseni ovi podaci.

8 Vjesnikova novinska dokumentacija 1964-2006, Popis. Zagreb. Hrvatski državni arhiv, 2013., str. 2. Ovo obavijesno pomagalo od 242 strane dostupno je na: http://arhinet.arhiv.hr/_Pages/PdfFile.aspx?Id=3091.

novina (ponegdje i rukopis) te su rukom napisane oznake (npr. UP, DRUM, F i dr.). Na većem broju isječaka pojavljuje se otisnuti broj, za koji se može pretpostaviti da je služio u svrhu numeracije ili jednoznačnog označivanja materijala unutar zbirke. Kako su novinski isječci različitih veličina, u starijem dijelu zbirke su radi lakše fizičke manipulacije lijepljeni na papir veličine A4, ponegdje i više njih, a od 90-ih godina to više nije bio slučaj. Povijest zbirke (promjene imatelja, prikupljanje, korištenje i sređivanje gradiva, digitalizacija i dr.) ostavila je fizički trag u sačuvanim isječcima kao što su oštećeni rubovi, zgužvani papir i slična oštećenja.

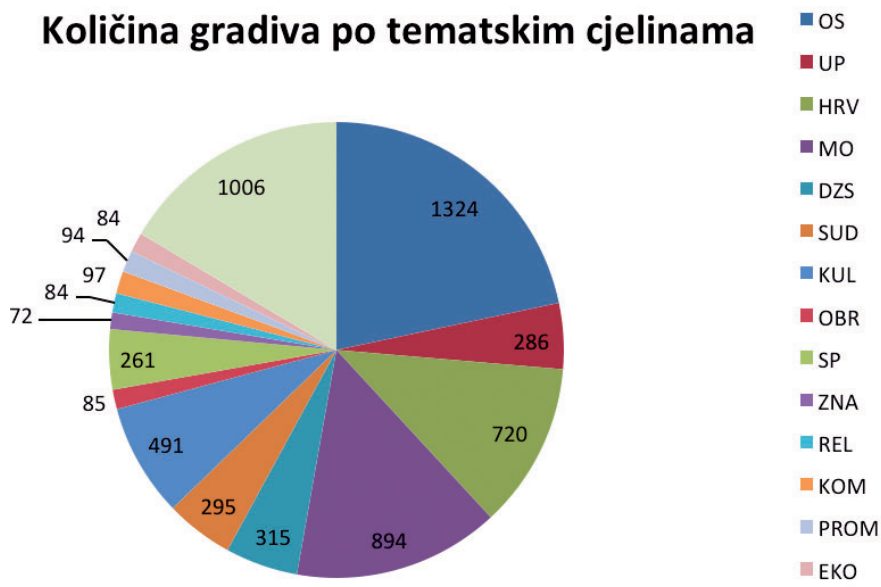

Slika 1. Prikaz jednog isječka u Hemerotecij⁹

Današnja struktura hemeroteke zadržala je izvorni poredak, tj. gradivo je popisano i složeno prema tematskim cjelinama, s pripadajućim oznakama kakve su bile oblikovane u Vjesniku i kasnije preuzete u Arhivu:

9 HR HDA 2031-2-1 Vjesnik. Vjesnikova novinska dokumentacija Unutarnja politika. Rat u Hrvatskoj, reg. UP 236

Javne osobe: svih područja (do 2003.) / sve (od 2003.) / Sport / Religija /
 Predsjednici – OS
 Unutarnja politika – UP
 Hrvatska vanjska politika / Svijet / Međunarodni odnosi:
 (Hrvatska vanjska politika (i Jugoslavija) – HRV
 Svijet / Međunarodni odnosi – MO
 Društvo / Zdravstvo / Socijalna skrb – DZS
 Sudstvo / Kriminal – SUD
 Kultura / Umjetnost – KUL
 Odgoj / Obrazovanje – OBR
 Sport – SP
 Znanost – ZNA
 Religija – REL
 Komunikacije / Mediji – KOM
 Promet – PROM
 Ekologija – EKO
 Ekonomija / Gospodarstvo / Financije – EGF

Slika 2. Prikaz količine gradiva u pojedinim tematskim cjelinama

Hemeroteka je u HDA-u predana uz »Tehnički popis VND gradiva« koji je izradila Hina 2006. za projekt digitalizacije, nakon čega je u Arhivu izrađen novi popis gradiva tako da su nazivima i opisu sadržaja (polja) iz izvornika dodane nove oznake tehničkih jedinica (registratora) koje se sastoje od oznake koju čine slovcane kratice područja i tekućeg rednog broja registratora unutar svakog područja.

Kako je hemeroteka arhivistički nesređena, ovaj popis ujedno služi i kao obavijesno pomagalo za korištenje gradiva, tj. gradivo se naručuje za korištenje prema oznaci tehničkih jedinica (primjerice UP 236 ili KUL 1) iz popisa. Vjesnikova novinska dokumentacija dostupna je za korištenje pod istim uvjetima kao i drugo arhivsko gradivo u HDA-u.

Izvori za povijest Like i mogućnosti istraživanja Vjesnikove novinske dokumentacije

Potencijali za istraživanja hemeroteke su brojni, premda struktura postojećeg popisa gradiva ne omogućuje puno mogućnosti pretrage, osim fizičkog uvida u svaku arhivsku i tehničku jedinicu gradiva. Tražeći pojam Lika u popisu od 6105 registratora pronađena su samo četiri, u kojima se u nazivu podcjeline ili opisu sadržaja spominje riječ Lika. Prema tematskim cjelinama to su:

Unutarnja politika (1)

Oznaka i broj registratora		Naziv podcjeline	Sadržaj registratora
UP	236	RAT U HRVATSKOJ	Gorski kotar, mjesta, Gospić, Gračac, Istra, Lika , Obrovac, Otočac, područja zahvaćena ratom, Rijeka, Pula, Vrsar

Hrvatska vanjska politika / Svijet / Međunarodni odnosi (1)

Oznaka i broj registratora		Naziv podcjeline	Sadržaj registratora
HRV	414	ZO GOSPIĆ (LIKA)	općina Donji Lapac, općina Gospić, općina Gračac, općina Otočac, općina Titova Korenica, ZAJEDNICA OPĆINA GOSPIĆ (LIKA)

Kultura / Umjetnost (1)

Oznaka i broj registratora		Naziv podcjeline	Sadržaj registratora
KUL	473	FOLKLORNI AMATERIZAM	Dragačevski sabor, Dužijanca, Đakovački vezovi, Ilindenski dani, Imotska sila, Križevačko spravišće, Kumrovečke jeseni, Lado, Ličko prelo, Valpovačko ljeto, Vinkovačke jeseni, ansambli narodnih igara, Barbanska alka, Đurđevac: Picokijada, FOLKLORNI FESTIVALI SFRJ, Kopar, Leskovac, Ljetna škola folklor, moreška, moštra, ostalo, Posušje: Zvuci s kamena, prstenac, Zdenci: Žetvene svečanosti

Promet (1)

Oznaka i broj registratora		Naziv podcjeline	Sadržaj registratora
PROM	20	HRVATSKA	autoceste, ceste u gradovima SRH, ceste u regijama SRH, Gorski kotar, Lika , Istra, Dalmacija, Jadranska orijentacija: Karlovac – Rijeka, Karlovac – Plitvice, Podravska magistrala, PROMET U SRH, Zagorska magistrala, Zagreb – Rijeka, Zagreb – Rijeka – Trst, Zagreb – Karlovac, Zagreb – Šentilj, Žumberačka magistrala

Prateći teme, nazive i sadržajni opis pojedinih registratora, razvidno je da se osim u ovim četirima registratorima, materijala koji spominju Liku i uz nju vezane osobe, događaje i teme može naći gotovo u svakom području označenom općim nazivom ili sadržajem, kao što su primjerice u tematskoj cjelini Unutarnja politika opisne oznake Hrvatska povijest, Hrvatska, unutarnja politika, političari, političke stranke, teritorijalni ustroj, županije - općenito, Uprava RH (gradovi, općenito, općine, otoci, promjene imena gradova i ulica) i brojni drugi pojmovi. Sačuvani prilozi u cjelini Hrvatska povijest pokrivaju širok raspon općih tema iz nacionalne povijesti, od zemljovida i povijesti hrvatske državnosti do prikaza pojedinih osoba, pojava i događaja, o kojima su uz novinare pisali i poznati povjesničari, publicisti i drugi stručnjaci.

S obzirom na navedena ograničenja i veliku količinu gradiva, za potrebe ovog rada pregledane su i opisane cjeline gradiva u spomenutim četirima registratorima u kojima se spominje Lika te djelomično popisani prikupljeni novinski isječci s ciljem da posluže kao ilustracija za sadržajnu analizu i mogućnosti istraživanja ove dokumentacije. Kod opisa pojedinih cjelina preuzeti su rukom pisani nazivi s tehničkih jedinica (registratora, košuljica i fascikala), za koje se ne zna kako su i kada nastali. Isječci u

bibliografskom popisu oblikovani su na sljedeći način: ime autora priloga, naziv priloga uz nadnaslov ako je naveden, naziv novina u kojima je objavljen i datum objave. Nazivi priloga donose se na jeziku na kojem su izvorno objavljeni, a oznake datuma su za potrebe rada prikazane na ujednačeni način radi lakšeg snalaženja u popisu. U slučajevima u kojima nije sačuvan naziv priloga, on je proizvoljno formiran iz opisa i naveden u < > radi razlikovanja od ostatka popisa. Također treba spomenuti da su brojni tekstovi, naročito feljtoni, reportaže i posebni prilozii, popraćeni ilustracijama, fotografijama i drugim slikovnim priloziima koji nisu posebno popisivani ni obuhvaćeni daljnjim pregledom.

Lika u Domovinskom ratu

Registrator s oznakom UP 236 nosi naziv Rat u Hrvatskoj, s dodatnim podnaslovima na hrptu: Područja zahvaćena ratom; Istra; Gorski kotar i Lika, a sastoji se od dviju košuljica – Lika i Istra. Košuljica pod nazivom Lika nadalje je podijeljena na više tematskih cjelina: Lika; Lika – Gospić i okolica; Lika – Titova Korenica; Lika – Otočac i okolina, Čanak; Lika – Gračac i okolina; Lika – Ogulin i okolina, Saborsko, Plaški i Lika – Lovinac, Sveti Rok, Ričice. U njima se nalaze članci iz Vjesnika, Večernjeg lista, Slobodne Dalmacije, Politike, Večernjih novosti, Novog lista, Oslobođenja i drugih novina iz razdoblja od 1991. do 1993. koji govore o borbama na području Like, političkim aktivnostima, životu u ličkim naseljima u ratnim okolnostima, hrvatskoj vojsci i srodnim temama. Kao primjer donosimo bibliografski popis svih isječaka koji se nalaze u prvoj košuljici – Lika, koju smo odabrali s obzirom na to da bi prema nazivu trebala obuhvaćati cijelo područje Like:

Hina. Dr. Tuđman na ličkim ratištima (Predstavnicu vrhovništva na Hrvatskom primorju i u Lici); *Večernji list*, 18. studenoga 1991.

G. Radivojević. Riječki korpus luta Likom; *Vjesnik*, 6. ožujka 1992.

G. P. Ubijeni iz Dabra – Hrvati (Na riječkoj patologiji identificirano sedam žrtava masakra u Vrhovinama); *Večernji list*, 10. travnja 1992.

- J. Cvitković. Ostvariti uvjete za dogovor (Radna grupa SSUP-a i MUP-a u Lici); *Večernji list*, 28. svibnja 1991.
- Đ. Đukić. Napadnuta Lička Jesenica (S ratišta Korduna i severnog dela Like); *Politika*, 12. studenoga 1991.
- M. Sović. Stalna meta – Teslingrad (Nema mira na ličkom ratištu); *Večernje novosti*, 3. prosinca 1991.
- Đ. Đukić. Za branioce ratne staze ostaju prohodne (Prvi zimski dani na ličkom ratištu); *Politika*, 3. prosinca 1991.
- K. Rosandić. Uz nas su Bog i sreća (S ličkim braniteljima domovine); *Večernji list*, 8. studenoga 1991.
- J. Cvitković. Gacka dolina - nepokoriva (Dražen Bobinac, zastupnik općine Otočac u Hrvatskom saboru). *Večernji list*, 12. studenoga 1991.
- R. Polić. Zima ujeda, četnici kolju (Lički ratni kalendar); *Večernji list*, 29. listopada 1991.
- M. Anić. Odbačeni rušitelji (Zgarišta Like); *Vikend*, 1. studenoga 1991.
- K. Rosandić. Tenkovima na Perušić (Srbo-četnički teroristi u Lici ne miruju); *Večernji list*, 29. studenoga 1991.
- K. R. Informativna blokada; *Večernji list*, 29. studenoga 1991.
- S. Jurdana. Zbog dvije sramote (Zašto se kninske horde koncentriraju prema Lici?); *Večernji list*, 10. listopada 1991.
- M. Četnik, R. Pavlović, Borci Krajine ušli u Sveti Rok (Ofanziva Teritorijalne odbrane na ličkom ratištu); *Politika*, 27. rujna 1991.
- J. P. Veliki deo Gospića je uništen (Nema mira u Lici); *Politika*, 4. rujna 1991.
- K. Rosandić. Obrok od tisuću projektila (U gračačkoj općine četnički i armijski teror ne prestaje); *Večernji list*, 28. rujna 1991.
- M. Sović. Razbijeni napadači (Ustaše juče nasrnule na Svračkovo kod Udina); *Večernje novosti*, 25. srpnja 1991.
- D. Topalović. Lički klin u hrvatskom tijelu (Geostrategija / Zašto se napada Gospić); *Nedjeljna Dalmacija*, 15. rujna 1991,

J. Pavičić. U Boričevcu leže moji djedovi (Umjesto za rubriku Piscigovore – Kako je i zašto uništeno ličko selo Boričevac); *Vjesnik*, 31. kolovoza 1991.

I. Mikuličić, L. Černjul. Na ogulinskoj liniji smrti (Naši reporteri Ico Mikuličić i Livio Černjul u akciji s gardistima i mupovcima); *Novi list*, 26. kolovoza 1991.

J. P. Hrvatske snage naterane u beg (U Teslingradu kod Gospića); *Politika*, 30. kolovoza 1991.

S. Todorović. Okupator mora da ode (Počinju odlučujuće bitke za Liku); *Politika*, 31. kolovoz 1991.

Popović. Desant na Velebit i Liku (Ekskluzivno / Tajne radne ratne karte Jugoslavenske armije); *Nedjeljna Dalmacija*, 18. kolovoza 1991.

M. Milinović, R. Matijaš. Mučki sa tri metra (Reporteri Novosti u Ličkom Osiku na mestu pogibije Nikole Đačića, oficira JNA); *Večernje novosti*, 31. kolovoza 1991.

M. Petković. Teško ranjen Mirko Hećimović (Zločinački pucnji na cesti Lički Osik – Titova Korenica); *Večernji list*, 8. siječnja 1991.

D. Đuretek, M. Petković. Bezumlje skriveno mrakom (U posjetu teško ranjenom Mirku Hećimoviću); *Večernji list*, 9. siječnja 1991.

A. Milošević. Za dlaku izbjegnut obračun; *Vjesnik*, 9. siječnja 1991.

T. Grkovski. Teroristi pucaju s leđa (Krvavi lički vikend); *Večernji list*, 22. srpnja 1991.

Premda bi isječci unutar jedne cjeline trebali biti složeni kronološki, iz navedenoga je primjera, kao i iz drugih fizički ustrojenih cjelina unutar ove teme, razvidno da to nije slučaj, što je vjerojatno rezultat prethodnih korištenja ili snimanja gradiva. Pregledom svih isječaka također se postavlja i pitanje kriterija imenovanja pojedinih cjelina gradiva odvojenih u posebne košuljice i razvrstavanja pojedinih priloga u njih, s obzirom na to da u nekim slučajevima nije moguće naći jednoznačne poveznice.

Ostale košuljice u ovom registratoru, oblikovane prema pojedinim ličkim mjestima, sadržavaju članke tematski identične ovdje popisanim u cjelini Lika, a najopsežniji je materijal o Gospiću s dvjestotinjak prikupljenih priloga.

O politici, gospodarstvu i društvenom životu Like

Registrator s oznakom HRV 414 i nazivom Lika sadržava nekoliko tematskih cjelina: Zajednica općina Gospić (Lika), Općina Gospić, općina Donji Lapac, Općina Otočac, Općina Gračac i Općina Titova Korenica.

Prva Košuljica pod nazivom Lika podijeljena je na nekoliko cjelina sa sljedećim nazivima: Zajednica Općina Like, Lika, Razvoj Like, Lika - Poljoprivreda i SK Lika. U okviru tematske podcjeline Zajednica Općina Like nalazi se trideset napisa o gospodarskim pitanjima, društvenim i političkim temama, politici i javnoj upravi koje smo popisali u cijelosti kao uvid u sadržajnu fizionomiju gradiva ovog registratora u cjelini:

T. Grkovski. Za neke »liderčiče« privreda ne postoji; *Vjesnik*, 8. veljače 1991.

M. Roknić. Mora se nešto značajno uraditi (Lici u pohode), *Komunist*, 17. veljače 1989.

T. Grkovski. Teško bez pomoći (Gospodarstvene prilike u Lici); *Večernji list*, 2. prosinca 1990.

M. P., J.C. Razvoj u raskoraku (Josip Zmaić u Lici); *Vjesnik*, 29. kolovoza 1995.

M. Kljajić. Gubici nikad veći (Poslovni rezultati ličke privrede u prošloj godini); *Politika ekspres*, 3. srpnja 1983.

M. Balen. Između povijesti i ambicija (Društvo u malom); *Vjesnik*, 23. travnja. 1983.

M. Pribić, R. Vujatović. Lici nisu potrebni »ekonomski spomenici« (Okrugli stol Borbe na temu »Razvojni pravci i realne mogućnosti razvoja Like«; *Borba*, 3. prosinca 1981.

Kasni donošenje srednoročnog plana razvoja ZO Gospić (Predsjedništvo PK Gospić); *Privredni vjesnik*, 8. lipnja 1981.

D. Odorčić. Brži razvoj općina Titova Korenica, Donji Lapac, Gračac, Gospić i Otočac od republičkog prosjeka u proteklim godinama obećava da bi se za pet godina moglo izaći iz »kluba nerazvijenih«; *Borba*, 28. lipnja 1980.

M. Petković. Uхватiti korak s razvijenima (Zajednica općina Gospića), *Vjesnik*, 4. veljače 1980.

M. P. Efikasnija društveno-politička vijeća; *Vjesnik*, 30. siječnja 1979.

M. P. Ostvarenje plana – put bržeg napretka; *Vjesnik*, 7. veljače 1979.

Afirmacija kadrovske politike (Konferencija SKH Zajednica općina Gospić); *Lički vjesnik*, 1. prosinca 1978.

M. P. Prihvaćen program modernizacije ličkih cesta; (Zajednica općina Gospića); *Vjesnik*, 27. srpnja 1978.

M. Čuljat. Delegati Vijeća Skupštine Zajednice općina Gospić usvojili izvještaj o radu skupštine i organa Zajednice općina Gospić – Usvojen budžet za ovu godinu; *Lički vjesnik*, 15. travnja 1978.

J. Popović. Dinar po dinar, kamen po kamen – pothvat; *Vjesnik*, 10. srpnja 1977.

M. Krajnović. Bitku treba dobiti u privredi (Razgovor sa Stevom Savatovićem Sekretarom Konferencije SKH Zajednice općina Gospić); *Komunist*, 25. travnja 1977.

M. P. Izvršno vijeće Zajednica općina Gospića pokrenulo je akciju da se što prije osigura potpuniji inspekcijski nadzor i stvori racionalnija inspekcijska služba; *Vjesnik*, 31. ožujka 1977.

M. P. Takvo »Ličko prelo« treba zabraniti (Predsjedništvo Konferencije SSRN Zajednice općina Gospić); *Vjesnik*, 1. ožujka 1977.

H. Bišćević, Kako su u Gospiću, Otočcu, Donjem Lapcu, Gračacu i Titovoj Korenici funkcionisanjem Zajednice općina izbjegli udvostručavanje kapaciteta; *Oslobođenje*, 2. studenoga 1976.

V. Štrkalj. Jedna od glavnih boljki ličke privrede jest nedostatak kreativnih i visokostručnih kadrova što remeti i buduće projekcije razvoja; *Borba*, 28. rujna 1976.

M. P. <Savjetovanje sekretara općinskih komiteta SK ličkih općina, predsjednika komisija za ideološko politički rad općinskih komiteta i sekretara većih organizacija SK>; *Vjesnik*, 25. ožujka 1975.

M. Petković. ? društveno-političkih organizacija Gospića; *Vjesnik*, 20. studenoga 1975.

M. P. Konferencija SK Zajednica općina Gospić: obavezna analiza (ne izvršenih zadataka); *Vjesnik*, 20. studenoga 1975.

M. P. <Formiranje Zajednice ličkih općina>; *Vjesnik*, ?. rujna 1974.

Konstituirana skupština Zajednice općina Gospić; *Vjesnik*, 12. prosinca 1974.

Ante Došen predsjednik, a Stevo Savatović sekretar Konferencije SK Zajednica općina Lika; *Vjesnik*, 25. prosinca 1974.

S. K. Osniva se zajednica ličkih općina; *Borba*, 9. prosinca 1974.

I. Palangić. Tko u ličkoj zajednici općina?; *Vjesnik*, 10. prosinca 1974.

M. Petković. Ličanima treba jedinstvenija Lika; *Vjesnik*, 15. veljače 1973.

U drugoj cjelini Lika nalazi se samo nekoliko isječaka, no svakako se ističu time što spadaju u stariji materijal u zbirci. Novinski papir je požutio i izbljedio, a pečati s datumima su mjestimice nečitljivi:

D. Ungaro: Nadvojvoda – poludesno! (Reportaža); *Vjesnik*, 16. travnja 1972.

B. Kovačević. Nema mira u Gackoj dolini; *Vjesnik*, 23. srpnja 196?.

M. Grubor: Tako se ona vratila (Jedno sjećanje uz skorou 20-godišnjicu Antifašističkog fronta žena); *Vjesnik*, 29. studenoga 1962.

B. Kovačević. Ličani u bijelim kutama (U doglednoj budućnosti na Plitvicama deset tisuća kreveta); *Vjesnik*, 28. srpnja 1970.

Ambicija u sukobu s problemima (Lički razgovori); *Borba*, 2. kolovoza 196?

B. Kljajić. Spomenici junaštva (Na području općine Titova Korenica); *Novi list*, 30. svibnja 1980.

Ostale tri košuljice u okviru ove tematske podcjeline, o razvoju, poljoprivredi i SK Like, sastoje se novinskih isječaka sličnih sadržaja kao u navedenom popisu, u kojima prevladavaju politika, političari, uprava, ekonomija i demografija, uz manji broj članaka o prirodnim ljepotama i razvoju turizma te poneki prilog posvećen lokalnoj zajednici, poput reportaže M. Pašičeka Selo u dječjim čizmicama posvećenu Kuterevu, objavljenoj u reviji *Svijet* 14. prosinca 1979.

U ostalim tematskim cjelinama, posvećenima pojedinim ličkim općinama: Gospiću, Donjem Lapcu, Otočcu, Gračacu i Titovoj Korenici, osim spomenutih prevladavajućih sadržaja, može se naći više priloga o lokalnoj zajednici i stanovništvu, obljetnicama, manifestacijama i drugim društvenim događanjima i aktivnostima.

U Registratoru s oznakom **KUL 473** koji sadržava materijale vezane uz folklorni amaterizam, KUD-ove i ansamble i kulturne manifestacije, nalazi se i košuljica pod nazivom Ličko prelo, u kojoj se nalazi nekoliko priloga o negodovanju vezanu uz istoimenu manifestaciju 1977.:

M. Čuljat. < Lička prela u Rijeci, Puli Zagrebu >; *Lički vjesnik*, 15. ožujka 1977.

M. Đurić. < Razočaranje u Lička prela >; ?, 7. ožujka 1977.

J. Savičin Prica. Ne ličko, nego komercijalno prelo (U povodu jedne priredbe); *Novi list*, 22. veljače 1977.

M. Jakšić. Nasilje nad običajima (Ličko prelo); *Vjesnik*, 27. veljače 1977.

M. P. Takvo Ličko prelo treba zabraniti (Predsjedništvo Konferencije SSRN Zajednice općina Gospić); *Vjesnik*, 1. ožujka 1977.

Razvoj prometa u Lici

Na Registratoru **PROM 20** s nazivom Hrvatska na hrptu nabrojane su brojne prometnice i prometni pravci, a isječci su složeni u tri cjeline: Ceste u gradovima SRH, Auto ceste u SRH (Zagreb – Karlovac, Zagreb – Rijeka, Zagreb – Šentilj i dr.) i Ceste u regijama SRH. Unutar svake nalazi se desetak tematskih cjelina uloženi u zasebne košuljice s rukom ispisanim nazivima koji pokrivaju brojne teme iz prometa, od autoputova u SRH, pojedinačnih autocesta, magistrala i lokalnih cesta i dionica na njima do mostova, tunela i ceste Gračac – Knin. Jedna od košuljica unutar tematske cjeline Ceste u regijama SRH nosi naziv Ceste u Lici, a sastoji se od sljedećih isječaka:

R. Valdec i suradnici. Do mora preko gradilišta (Tema dana – Mora li turistička sezona istodobno biti i cestarska); *Večernji list*, 31. srpnja 1997.

Ž. Bukša. Dobrom cestom prema moru (Tema dana – Vjesnikovi reporteri na Ličkoj magistrali); *Vjesnik*, 16. rujna 1995.

Otvorena cesta Udbina – Lovinac; *Vjesnik*, 27. srpnja 1985.

A. Ivković. Cesta za pet dana (Sagrađena obilaznica tunela na Velebitskom prijevodu Prezid); *Večernji list*, 20. svibnja 1989.

Ž. Žižić. Samo da pocrni bijela cesta (Sela oko Podlapače mučno se bore za svoj izlazak u svijet, za komadić asfalta, da bi zadržali život što se u njima uvelike gasi); *Arena*, 20. svibnja 1989.

D. Dravinski. Crni slunjski tjesnac (Reporterska inspekcija); *Vjesnik*, 26. i 27. srpnja 1987.

N. Perić. Vjerovati u sebe (Otvorena cesta Barilović – Perjasica); *Vjesnik*, 19. studenoga 1984.

B. Đorđević. Sami sebe osudili na pješaćenje (na licu mjesta); *Arena*, 19. listopada 1983.

M. K. Asfaltom kroz Velebit; *Borba*, 17. listopada 1980.

M. Petković. Počela gradnja ceste Gračac – Srb; *Vjesnik*, 5. studenoga 1979.

M. Matković. Gospić – Gračac uskoro asfaltom; *Vjesnik*, 8. listopada 1979.

S. Arsić. Udarnici bez norme (Svi smo jedna armija); *Arena*, 13. rujna 1978.

J. Šmit. <Prijepori oko dionice ceste Strmica – Lička Kaldrma>; *Nedjeljna Dalmacija*, 7. kolovoza 1977.

Tanjug. Do 1980 – još 100 kilometra lokalnih cesta; *Borba*, 17. lipnja 1970.

M. Petković. Buduća saobraćajnica Udbina – Gračac, u okviru magistrale Plitvice – Split, unijela nemir među stanovnike više sela; *Vjesnik*, 8. studenoga 1969.

M. Petković. Spomen-ploča graditeljima – pripadnicima JNA na vrhu Velebita; *Vjesnik*, 25. studenoga 1968.

M. Petković. Četvrti put – asfalt (Dva stoljeća najstarije velebitske ceste); *Vjesnik*, 16. studenoga 1968.?

S. Maoduš. Treći juriš na Velebit; *Vjesnik*, 13. studenoga 1968.

S obzirom na to da je područje Like zbog svog geografskog položaj važno za prometne strategije i prometno povezivanje Hrvatske, jasno je da se, osim u ovoj cjelini, napisa o ličkim cestama može naći i u raznim drugim tematskim cjelinama, posebno onima koje govore o planiranju i razvoju mreža autoputova u Hrvatskoj, tj. povezivanju središnje Hrvatske i Dalmacije na dionici Zagreb – Split ili povezivanju Like sa susjednim područjima, kao što je članak M. Baleana Zbližilo se Primorje s Likom iz *Vjesnika*, 5. prosinca 1982., o asfaltiranju i otvaranju dionice stare Jozefinske ceste preko Kapele.

Vjesnikova hemeroteka kao informacijski i povijesni izvor

Vjesnikova hemeroteka, kao i brojne druge dokumentacijske zbirke i zbirke tiskovina, odražavaju interese i aktivnosti svojih osnivača te iz te perspektive treba sagledavati i njihovu informacijsku i istraživačku vrijednost. Ova dokumentacijska zbirka je, u hrvatskim okvirima, jedinstvena po svom nastanku i opsegu, jer osim izdanja nakladničke kuće Vjesnik koja ju je pokrenula i vodila, sadržava i druga izdanja koja su izlazila na određenom području u razdoblju od pedesetak godina. Njezina struktura, od oblikovanje tematskih cjelina i odrednica do odabira i razvrstavanje članaka unutar njih, prvenstvenu pruža sliku o interesima medija i novinarske struke te daje svojevrсну kronologiju njezina djelovanja u drugoj polovici 20. stoljeća. Sadržaj prikupljenih članaka pruža povijesni prikaz razvoja i života jednoga društva kroz nekoliko desetljeća, ali i to kroz sliku novinarskih i medijskih interesa za pojedine teme, događanja i osobe. Znatan dio zbirke vezan je uz lokalne teme, osobe i značajne događaje iz javnog života, pa u tom smislu može poslužiti kao koristan informacijski izvor ustanovama, organizacijama i pojedincima koji se njima bave.

Iz uvida u pojedine tematske cjeline i pregleda sadržaja, razvidno je da popis zbirke pruža okvir i smjernice za istraživanje pojedine teme, čije detaljnije istraživanje podrazumijeva pregled gradiva u svim područjima i tematskim odrednicama koje su posredno ili neposredno vezane uz primarni predmet istraživanja (primjerice teme vezane uz Gospić ili Plitvice mogu se nalaziti u temi Lika, ali svakom od općih područja kao što su uprava, gospodarstvo,

turizam, promet, kultura i dr.). Za ozbiljnije sadržajne analize potrebno je također uzeti u obzir i različitost novinskih vrsta (reportaže, intervjui, kolumne, komentari, feljtoni, izjave i dr.), kao i postojanje fotografija, ilustracija i drugih priloga koji također mogu pružiti vrijedne informacije, što od istraživača zahtijeva osobni uvid i dodatni rad na dokumentaciji.

Pregledani novinski isječci u pojedinim tematskim cjelinama odražavaju subjektivni pristup dokumentalista koji su ih predmetno obrađivali, što je vidljivo iz čestih preklapanja i ponavljanja istih ključnih riječi i sadržajnih odrednica, no to ne umanjuje njezinu informacijsku vrijednost. Najveći istraživački potencijal ove zbirke predstavlja njezina obrada kroz nove tehnologije, što su prepoznali i dosadašnji imatelji kroz više pokušaja njezine digitalizacije, a što se planira i u budućnosti. Digitalizacijom i indeksiranjem Vjesnikove novinske i fotodokumentacije u relacijskim bazama podataka otvorile bi se neograničene mogućnosti opisa i pretraživanja podataka sadržanih u ovoj dokumentaciji (osobe, teme, institucije, zemljopisne odrednice, vremenske odrednice, izvori i dr.), a i stvaranje novih sadržaja kao što su izložbe i tematske publikacije, edukativni i promotivni materijali, korištenje u programima manifestacija i u raznim drugim oblicima ponude kulturnih sadržaja. Ovo se gradivo dotiče svih područja društvenog života pa se može povezivati s gradivom druge provenijencije, nadopunjavati ga i ilustrirati, a ujedno i potaknuti korisnike da pretražuju i koriste i druge izvore.

Izvori

HR HDA 2031-2-1 Vjesnik. Vjesnikova novinska dokumentacija. Hrvatska vanjska politika, reg. ZO Gospić (Lika), reg. HRV 414

HR HDA 2031-2-1 Vjesnik. Vjesnikova novinska dokumentacija Unutarnja politika. Rat u Hrvatskoj, reg. UP 236

HR HDA 2031-2-1 Vjesnik. Vjesnikova novinska dokumentacija. Kultura/Umjetnost. Folklorni amaterizam, reg. KUL 473

HR HDA 2031-2-1 Vjesnik. Vjesnikova novinska dokumentacija. Promet. Hrvatska, reg. PROM 20

Literatura

GRČAR, IVICA. 2006. *Vjesnik daruje novinsku dokumentaciju Državnom arhivu*. Lider (6. veljače 2006.): <https://lider.media/arhiva/1297/> (20. ožujka 2018.)

GRČAR, IVICA. 2017. *Otvorite i »novinarski arhiv«* (bivšu VND), Autograf.hr (4. travnja 2017.): <http://www.autograf.hr/otvorite-i-novinarski-arhiv-bivsu-vnd/> (25. ožujka 2018.)

HODONJ, ŽELJKO; ŽAJA, LANA. 2007. *Mediji i demokracija, baza podataka, dubinsko pretraživanje, izravni pristup – digitalizacija novinskog arhiva i organizacija znanja u bazu podataka*. // INFuture2007 Digital Information and Heritage.

PITEŠA, ADRIJANA. 2013. *Kronologija slučaja: Vjesnikova arhiva. Kako je stvarana i zamalo uništena grandiozna zbirka novinskih članaka i fotografija*. Jutarnji list (8. lipnja 2013.): <https://www.jutarnji.hr/vijesti/vjesnikova-arhiva-kako-je-stvarana-i-zamalo-unistena-grandiozna-zbirka-novinskih-clanaka-i-fotografija/1151672/> (20. ožujka 2018.)

SELJAN, SANJA; STANČIĆ, HRVOJE (ur.). Zagreb: Odsjek za informacijske znanosti, 227–242

Hemeroteka. // *Hrvatska enciklopedija*. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2002. – sv. 4. URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=24926> (20. ožujka 2018.)

Vjesnikova novinska dokumentacija 1964.-2006., Popis. 2013. Zagreb: Hrvatski državni arhiv. http://arhinet.arhiv.hr/_Pages/PdfFile.aspx?Id=3091 (20. ožujka 2018.)